Analyysi

Euroalueen kilpailukyvyn kipupisteet ovat tuottavuudessa ja energian hinnassa

Kansainvälinen talous | 14.04.2026 |

Sami Oinonen, Meri Obstbaum, Seija Parviainen, Harri Pönkä, Pasi Ikonen

KIRJOITTAJAT

Sami Oinonen
Vanhempi ekonomisti

Meri Obstbaum
Johtokunnan neuvonantaja

Seija Parviainen
Vanhempi ekonomisti

Harri Pönkä
Vanhempi ekonomisti

Pasi Ikonen
Vanhempi ekonomisti

Euroalueen talouskehitystä on viime vuosina heikentänyt kilpailukyvyn rapautuminen suhteessa Yhdysvaltoihin ja Kiinaan. Kehityksen taustalla ovat ennen kaikkea työn tuottavuuden vaimea kasvu ja energian pysyminen selvästi kilpailijamaita kalliimpana. Palkkakehitys sen sijaan ei ole ylittänyt keskeisten kilpailijamaiden vauhtia. Haasteita syventävät euroalueen rakenteelliset heikkoudet ja toimintaympäristön geopoliittiset jännitteet, jotka korostavat tarvetta vahvistaa sekä kustannus- että reaalista kilpailukykyä.

Euroalueella heikko kilpailukyky on ollut pitkään keskeinen huolenaihe. Jo ennen tämän vuosikymmenen poikkeuksellisia kriisejä euroalueen talouskasvu oli vaimeaa ja tuottavuuden ja investointien kasvu hidasta verrattuna keskeisiin kilpailijamaihin, erityisesti Yhdysvaltoihin ja Kiinaan.[1] Euroalueen kilpailukykyä arvioidaan usein suhteessa näihin maihin, koska ne muodostavat yhdessä euroalueen kanssa maailman suurimpien talousalueiden kärkikolmikon. Niiden talouskehitys, investointidynamiikka ja teknologinen kehitys ovat viime vuosina eriytyneet euroalueesta. Myös monet suuret ja tärkeät kilpailijayritykset ovat näissä maissa.

Kilpailukykyä voidaan tarkastella useasta toisiaan täydentävästä näkökulmasta. Kustannuskilpailukyvyllä tarkoitetaan tuotantopanosten, kuten työvoiman ja energian, edullisuutta kilpailijamaihin nähden. Se kuvaa sitä, kuinka hyvin maa (tai talousalue, kuten euroalue) pärjää kilpailijoihin nähden kustannusten ja hintojen perusteella.[2] Usein kustannuskilpailukykyä kuvataan yksikkötyökustannusten avulla: kun ne laskevat, kustannuskilpailukyky paranee. Myös energian hinnoilla on kustannuskilpailukyvyssä keskeinen rooli, koska energian kallistuminen lisää tuotannon kustannuksia ja nostaa hintoja.

Reaalinen kilpailukyky tarkoittaa muita kuin suoraan hintoihin ja kustannuksiin liittyviä tekijöitä[3]. Se heijastaa talouden pitkän aikavälin kasvupotentiaalia ja sopeutumiskykyä ja ilmenee siis etenkin tuottavuuden kasvuna. Kustannuskilpailukyvyn ja reaalisen kilpailukyvyn yhteisvaikutus näkyy lopulta myös ulkoisessa tasapainossa, kuten vaihtotaseen ja rahoitustaseen kehityksessä.

Koronapandemia, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja viimeisimpänä Lähi-idän laajentunut konflikti ovat edelleen syöneet kasvun edellytyksiä heikentämällä luottamusta ja nostamalla öljyn hintaa. Nämä samat tekijät vaikuttavat luonnollisesti myös kilpailijamaihin, mutta euroalueella ne

ovat nostaneet erityisen voimakkaasti energian hintaa ja pitäneet sen korkeana pitkään. Vaikutus on ollut voimakkaampi kuin monissa kilpailijamaissa, koska euroalue on yhä vahvasti riippuvainen fossiilisesta tuontienergiasta. Samanaikaisesti vihreä siirtymä ja digitalisaatio — sekä erityisesti tekoälyn nopea kehitys — ovat asettaneet uusia vaatimuksia euroalueen muutoskyvylle ja talouden iskunkestävyydelle. Digitalisaatio on edennyt euroalueella hitaasti mm. sen vuoksi, että teknologia ei ole levinnyt tarpeeksi laajasti koko talouteen ja etenkin pienissä yrityksissä digitaalisten työkalujen omaksuminen on ollut heikkoa.[4]

Tässä analyysissä tarkastellaan, missä määrin euroalueen kilpailukykyhaasteet johtuvat kustannuskilpailukyvyn muutoksesta ja missä määrin reaalisen kilpailukyvyn muutoksesta. Yleinen kilpailukyky muodostuu kustannuskilpailukyvyn ja reaalisen kilpailukyvyn yhdistelmänä.

Kustannuskilpailukyvyssä keskeisiä ovat suhteelliset työvoima- ja energiakustannukset

Kustannuskilpailukyky koostuu lukuisista eri tekijöistä, joista tässä keskitytään lähinnä työvoimakustannuksiin ja energiakustannuksiin. Niiden merkitys vaihtelee eri toimialoilla ja alueilla sen mukaan, kuinka työ- tai energiaintensiivistä niiden tuotanto on ja miten näitä kuluja voidaan siirtää hintoihin. Työvoimakulut ovat monilla aloilla paljon energiaa suurempi erä, mutta energiaintensiivisillä aloilla energian osuus tuotantokustannuksista voi kasvaa hyvin suureksi.[5] Kilpailukyvyn kannalta merkitystä on luonnollisesti myös valuuttakurssilla ja vaihtosuhteella eli vienti- ja tuontihintojen suhteella. Vaihtosuhdekorjattujen yksikkötyökustannusten avulla voidaankin tarkastella työn tuottavuuden, työn hinnan, vaihtosuhteen sekä valuuttakurssien vaikutusta kustannuskilpailukykyyn. Tarkastelu osoittaa, että euroalueen työvoimakustannuksiin liittyvä kilpailukyky on viime vuosina pysynyt varsin vakaana, mutta sen sijaan korkea energian hinta on kurittanut varsinkin energiavaltaista teollisuutta.

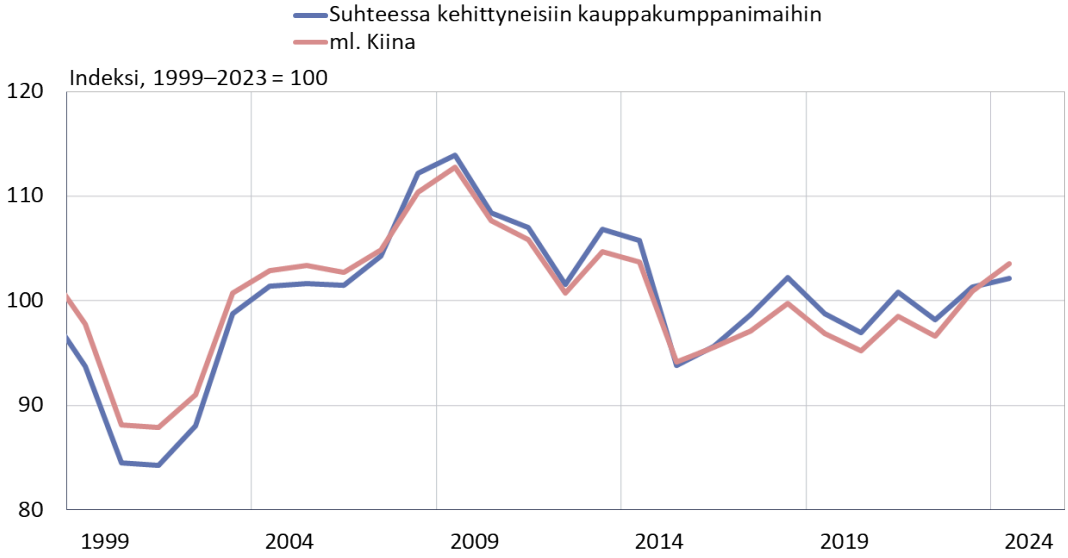
Yksikkötyökustannukset kehittyneet kilpailijamaiden tahtiin

Kustannuskilpailukyvyn arvioimisessa voidaan hyödyntää suhteellisia vaihtosuhdekorjattuja yksikkötyökustannuksia.[6] Kuviossa 1 on esitetty euroalueen vaihtosuhdekorjatut yksikkötyökustannukset suhteessa seitsemään kehittyneeseen kauppakumppanimaahan (Yhdysvallat, Iso-Britannia, Japani, Sveitsi, Tanska, Norja ja Ruotsi). Tämän mittarin perusteella euroalueen kustannuskilpailukyvyssä ei viime vuosina ole tapahtunut suurta muutosta. Euroalueen vaihtosuhdekorjatut yksikkötyökustannukset ovat siis vuosien varrella kasvaneet suunnilleen saman verran kuin kilpailijamaissa. Mukana on vertailu myös Kiinalla täydennettyyn maajoukkoon.[7] Tämä ei oleellisesti muuta kokonaiskuvaa euroalueen kustannuskilpailukyvystä,

sillä myös Kiinassa yksikkötyökustannusten nousu on ollut tarkastelujaksolla nopeaa.

Kuvio 1.

Euroalueen yksikkötyökustannukset suhteessa kauppakumppanimaihin ovat pysyneet viime vuodet melko vakaina

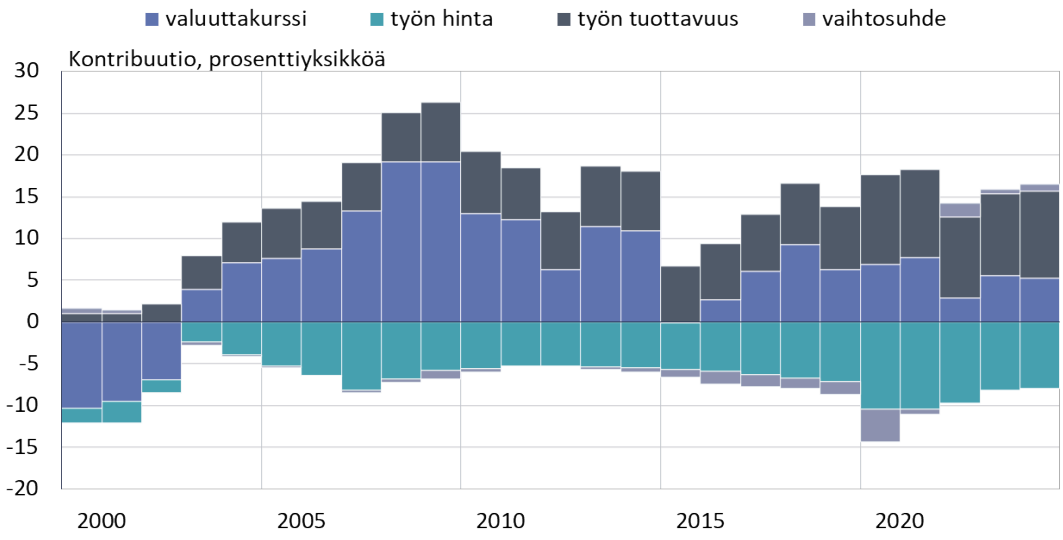
Kauppakumppanimaat: 7 perinteistä teollisuusmaata euroalueen kauppapainoilla, samassa valuutassa.
Lähteet: Euroopan komissio, OECD ja Suomen Pankin laskelmat. 48067

Kustannuskilpailukykyä mittaavissa indikaattoreissa keskitytään tyypillisesti yksikkötyökustannusten muutoksiin. Silloin erot yksikkötyökustannusten tasoissa voivat kuitenkin jäädä helposti huomioimatta. Koska palkat ovat Kiinassa edelleen selvästi eurooppalaisia alhaisemmat, mutta tuottavuuserot ovat vähäisemmät, Kiinan yksikkötyökustannukset ovat huomattavasti pienemmät kuin euroalueella.

Suhteellisten vaihtosuhdekorjattujen yksikkötyökustannusten kehitys voidaan jakaa osatekijöihinsä yksityiskohtaisemman kuvan saamiseksi. Kuviossa 2 on eritelty työn tuottavuuden, työn hinnan, vaihtosuhteen ja valuuttakurssien vaikutus yksikkötyökustannuksiin kumulatiivisesti vuoteen 1999 verrattuna.

Kuvio 2.

Työn heikolla tuottavuudella on suuri vaikutus suhteellisiin vaihtosuhdekorjattuihin yksikkötyökustannuksiin

Euroalue suhteessa 7 kauppakumppanimaahan.
Lähteet: EKP, Euroopan komissio, OECD ja Suomen Pankin laskelmat. 48067

Euroalueella työn tuottavuuden kasvu on ollut tarkastelujaksolla keskimäärin kilpailijamaita heikompaa. Se on rajoittanut siellä mahdollisuuksia yhtä nopeaan palkkojen nousuun ja laskenut euroalueen suhteellista työn hintaa (palkansaajakorvauksia palkansaajaa kohti). Aivan viime vuosina työn hinta euroalueella on noussut hieman kauppakumppanimaita nopeammin. Heikompi tuottavuuskehitys on toisaalta nostanut euroalueen suhteellisia yksikkötyökustannuksia. Euroalueen kilpailukyvyn haasteet vaikuttavat siis liittyvän työmarkkinoiden osalta pikemminkin heikkoon tuottavuuskehitykseen kuin merkittävään palkkakustannusten nousuun.

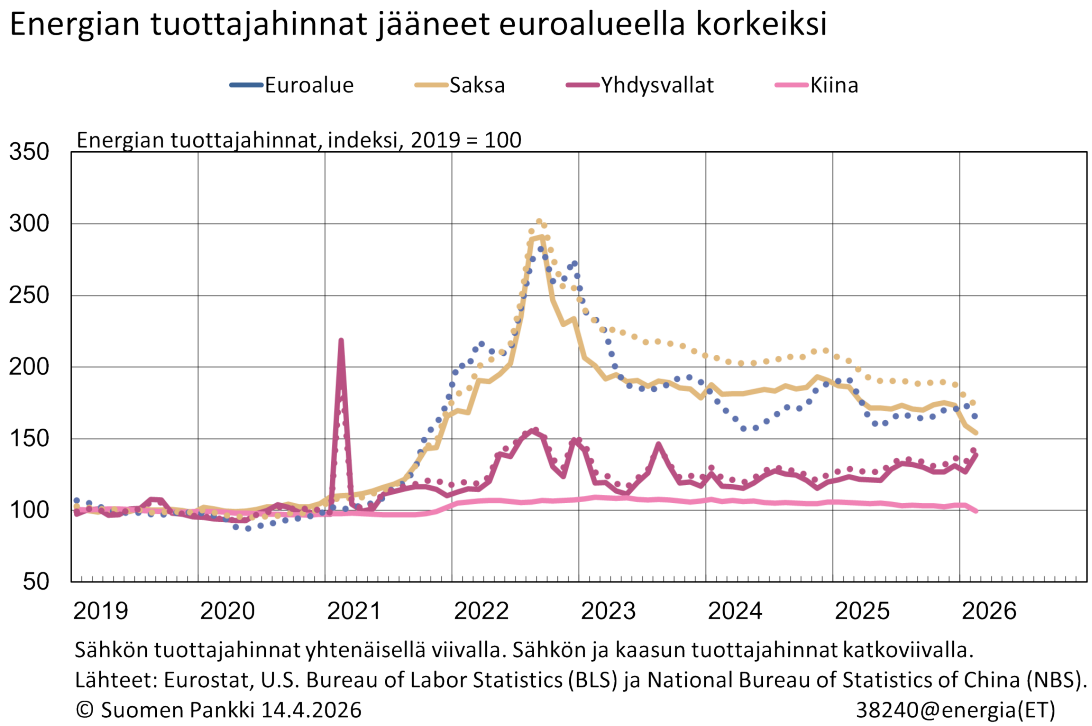
Myös valuuttakurssien vaihtelulla on ollut merkittävä vaikutus suhteellisten yksikkötyökustannusten kehitykseen 2000-luvulla. Euron vahvistuminen kauppakumppanimaiden valuuttoihin (erityisesti dollariin) nähden heikensi kustannuskilpailukykyä 2000-luvun alusta aina vuoteen 2009 asti, mutta sen jälkeen valuuttakurssin heikentyminen on pienentänyt kumulatiivista vaikutusta. Vaihtosuhteen muutoksilla ei ole ollut muihin tekijöihin verrattuna suurta merkitystä euroalueen kustannuskilpailukyvyn kehitykselle yksittäisiä vuosia lukuun ottamatta. Tarkastelussa ei ole vielä mukana vuotta 2025, jonka aikana euro vahvistui huomattavasti suhteessa dollariin.

Kustannuskilpailukykyä heikentänyt energian kallistuminen

Tämän vuosikymmenen alussa energian tuottajahinnat nousivat euroalueella energiakriisin myötä

selvästi muita päätalousalueita voimakkaammin. Hinnat alkoivat kallistua jyrkästi jo loppuvuonna 2021, ja kriisi kärjistyi vuoden 2022 syksyllä venäläisen putkikaasun toimitusten romahdettua. Helmikuussa 2026 sähkön ja kaasun tuottajahinnat olivat euroalueella keskimäärin edelleen 65 % ja Saksassa lähes 75 % korkeammat kuin ennen koronapandemiaa vuonna 2019 (kuvio 3). Yhdysvalloissa sähkön ja kaasun tuottajahinnat olivat 2026 helmikuussa 45 % vuoden 2019 keskimääräistä hintaa korkeammat, kun taas Kiinassa sähkön hinta oli alkuvuonna 2026 jo palautunut vuoden 2019 tasolle.[8] Energian erilainen hintakehitys on vaikuttanut talousalueiden kilpailukykyyn.

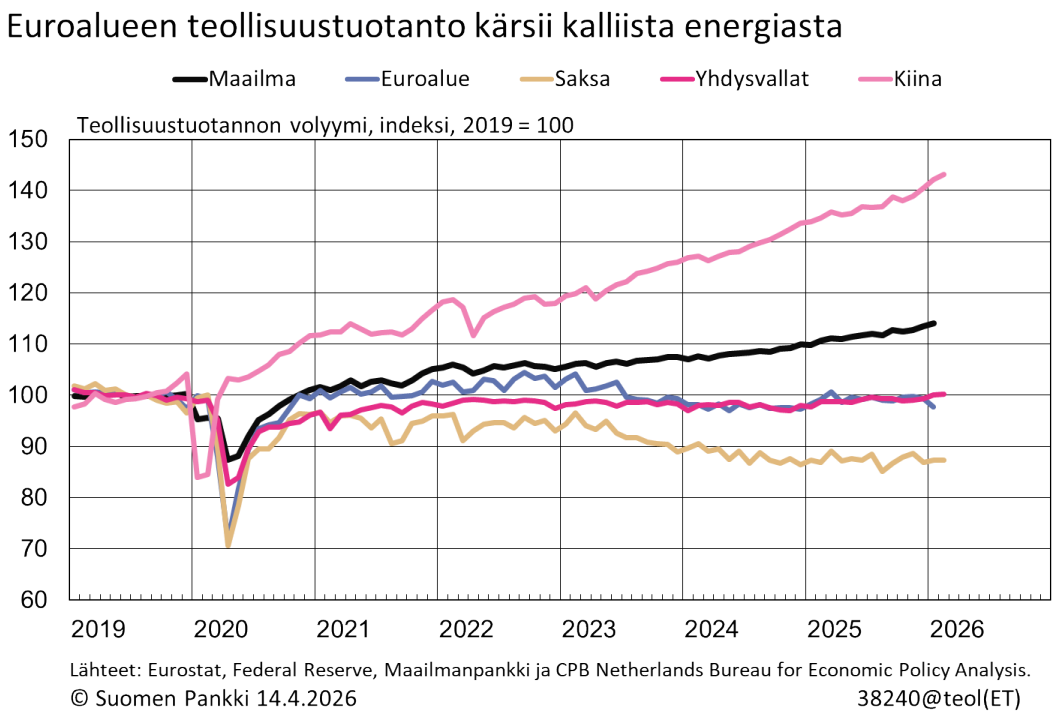
Kuvio 3.

Sähkön tuottajahinnat yhtenäisellä viivalla. Sähkön ja kaasun tuottajahinnat katkoviivalla.
Lähteet: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics (BLS) ja National Bureau of Statistics of China (NBS).
© Suomen Pankki 14.4.2026 38240@energia(ET)

Teollisuustuotanto oli tammikuussa 2026 euroalueella yhä hieman – Saksassa helmikuussa jopa 13 % – vuoden 2019 keskimääräistä tuotantoa pienempi (kuvio 4). Yhdysvalloissa teollisuustuotanto oli vuoden 2026 helmikuussa vuoden 2019 keskimääräisellä tasolla. Kiinassa sen sijaan teollisuustuotannon hyvä vire on jatkunut, ja helmikuussa 2026 se oli jopa 43 % vuoden 2019 keskimääräistä tuotantoa suurempi.[9]

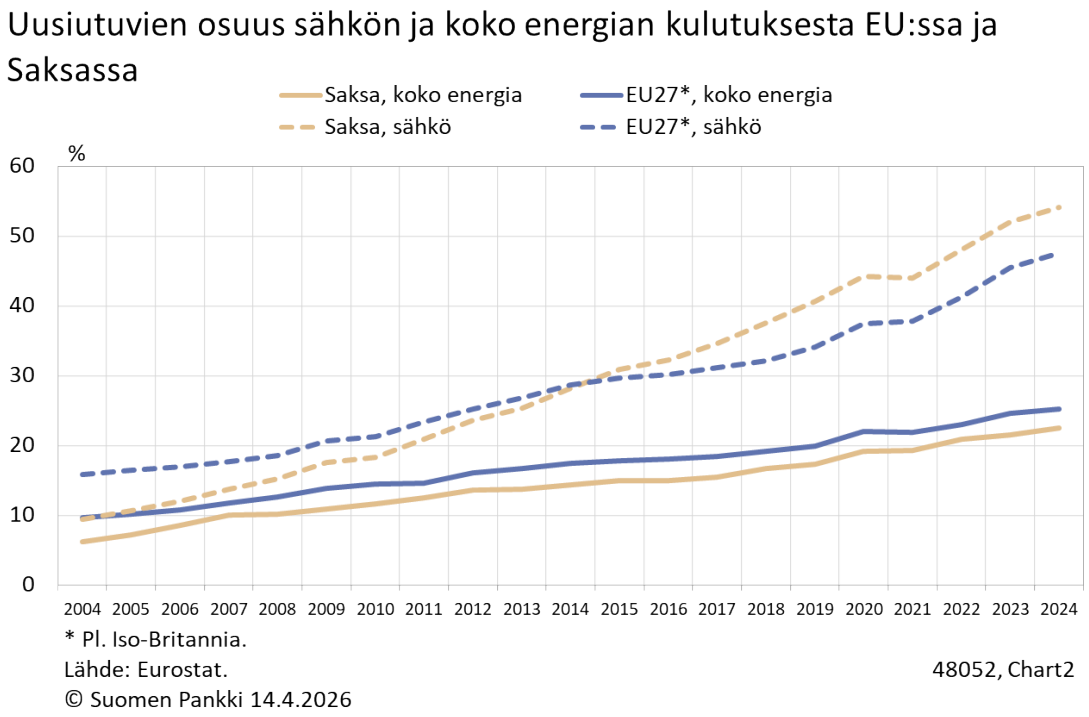
Kuvio 4.

Onko vihreästä siirtymästä energian hintojen hillitsijäksi?

Vihreä siirtymä on edennyt EU:ssa hyvin sähköntuotannossa; lähes puolet sähköstä tuotetaan jo uusiutuvilla energialähteillä (kuvio 5). Sen sijaan liikenne sekä rakennusten lämmitys ja viilennys perustuvat edelleen suurelta osin öljyyn ja maakaasuun. Fossiilisten osuus EU:n kokonaisenergiankulutuksesta on yhä lähes 70 %, ja riippuvuus tuontienergiasta on merkittävää.

Kuvio 5.

Tuuli- ja aurinkovoima voivat alentaa sähkön tukkuhintaa alhaisten rajakustannustensa ansiosta, mutta yritysten maksamaan loppuhintaan vaikuttavat myös siirtomaksut, verotus ja investointitarpeet. Lisäksi sääriippuvainen tuotanto lisää hintojen vaihtelua: tuulisina päivinä hinnat laskevat, mutta heikkotuulisina jaksoina tuulivoiman hinta voi nousta nopeasti. Vaihtelevuus edellyttää myös riittävää varastointia, jota esimerkiksi vedyn tuotanto voi osaltaan tarjota.

Pitkällä aikavälillä vihreä siirtymä todennäköisesti vahvistaa kilpailukykyä vähentämällä riippuvuutta tuontiöljystä ja -kaasusta sekä lisäämällä energiaomavaraisuutta ja järjestelmän joustavuutta. Kun energian tarjonta monipuolistuu ja sähköistyy, geopoliittisten kriisien vaikutukset välittyvät talouteen aiempaa heikommin. Hyötyjen realisoituminen riippuu kuitenkin siitä, kuinka tehokkaasti ja nopeasti energiajärjestelmän kokonaisuutta kehitetään. Suomi on hyvä esimerkki siitä, että edistynyt vihreä siirtymä hillitsee energian hintakehitystä.

Tuottavuuskasvu heijastaa talouden reaalista kilpailukykyä

Reaalinen kilpailukyky kertoo, kuinka vahva talous on rakenteeltaan ja miten se pystyy ylläpitämään kasvua pitkällä aikavälillä. Talous, jonka reaalinen kilpailukyky on hyvä, ei kilpaile hinnalla, vaan korkean jalostusasteen/arvonlisän tuotannolla. Tuottavuus on reaalisen kilpailukyvyn tärkein tekijä. Toisaalta hyvä reaalinen kilpailukyky voi myös ajan mittaan edistää

tuottavuutta.

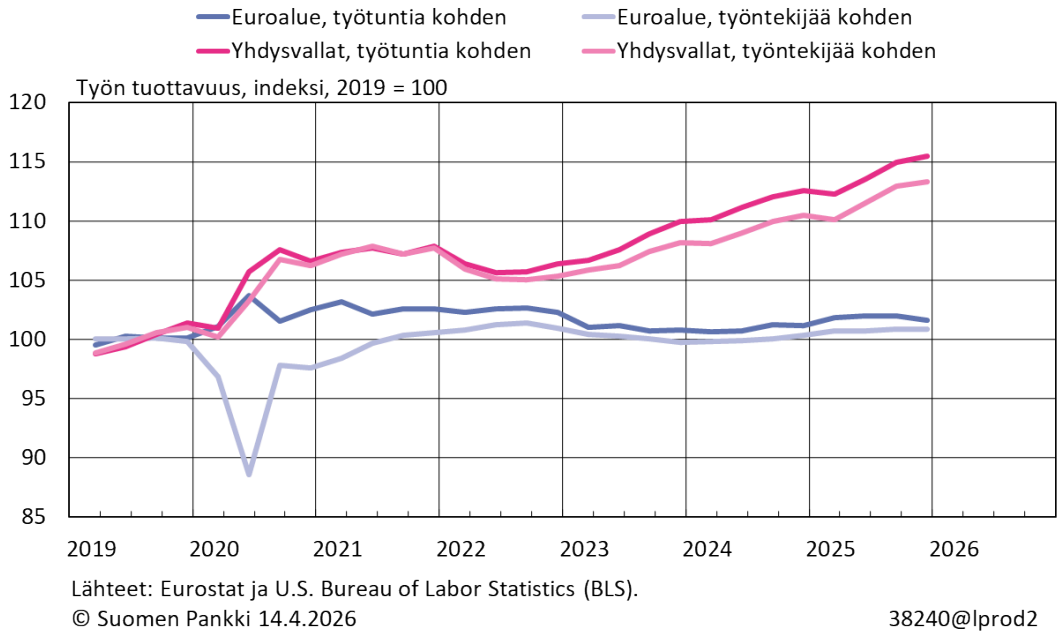
Tuottavuuskehitys on euroalueella heikompaa kuin Yhdysvalloissa

Työn tuottavuus on jo pitkään kasvanut euroalueella merkittävästi hitaammin kuin Yhdysvalloissa, ja viime vuosina ero on yhä kasvanut. Koronavuosina työn tuottavuus kasvoi Yhdysvalloissa selvästi euroaluetta nopeammin lähinnä työpanoksen voimakkaamman supistumisen takia.[10] Alkuvuodesta 2022 talous alkoi toipua koronakriisin pahimmasta vaiheesta myös euroalueella, ja kesään mennessä euroalueen ja Yhdysvaltain välinen ero työn tuottavuuskehityksessä pienentyi.

Saman vuoden syksyllä euroalueen energiakriisi kärjistyi ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikutti muutenkin voimakkaammin euroalueen kuin Yhdysvaltojen talouteen. Euroalueen työn tuottavuus heikkeni lähelle vuoden 2019 keskimääräisiä tasoja ja on vain vaivoin kohentunut vuoden 2024 loppupuolelta lähtien. Samaan aikaan Yhdysvalloissa työn tuottavuus lähti voimakkaaseen kasvuun, joka on yhä jatkunut. Näin euroalueen ja Yhdysvaltain väliset erot ovat kasvaneet jälleen (kuvio 6).

Kuvio 6.

Työn tuottavuus on kasvanut euroalueella viime vuosina Yhdysvaltoja hitaammin

Työn tuottavuus on kehittynyt erityisen heikosti muutamilla euroalueen energiaintensiivisillä teollisuustoimialoilla. Työn tuottavuus romahti sähkö-, kaasu-, lämpö- ja jäähdytyspalveluissa jo vuonna 2022 noin 60 prosenttiin ja kaivostoiminnassa ja louhinnassa vuoteen 2024 mennessä

noin 80 prosenttiin vuoden 2019 tasostaan. Työn tuottavuuden romahdukseen näillä aloilla vaikutti myös tuotannon supistuminen. Työn tuottavuuskasvun hidastumiseen euroalueella ovat osaltaan vaikuttaneet palvelualojen osuuden kasvu kokonaistuotannossa ja Saksan autoteollisuuden vaikeudet.[11]

Yhdysvalloissa työn tuottavuus on kohentunut vuodesta 2019 vuoteen 2024 erityisen voimakkaasti tekoälyyn suoraan liittyvillä tuotannon aloilla. Yhdysvalloilla ei silti ole tekoälyssä samanlaista ylivoimaista maailmanlaajuista johtoasemaa kuin aikaisemmin tietotekniikassa, vaan Kiina on siinä tärkeä kilpailija. Öljyn ja kaasun tuotantoa on kasvattanut Yhdysvalloissa myös se, että euroalue kasvatti loppuvuodesta 2022 lähtien merkittävästi amerikkalaisen nestemäisen maakaasun ostojaan. Tämä näkyy kyseisen toimialan tuottavuuden kasvuna, sillä tuotantoa on kyetty kasvattamaan työpanosta nopeammin.

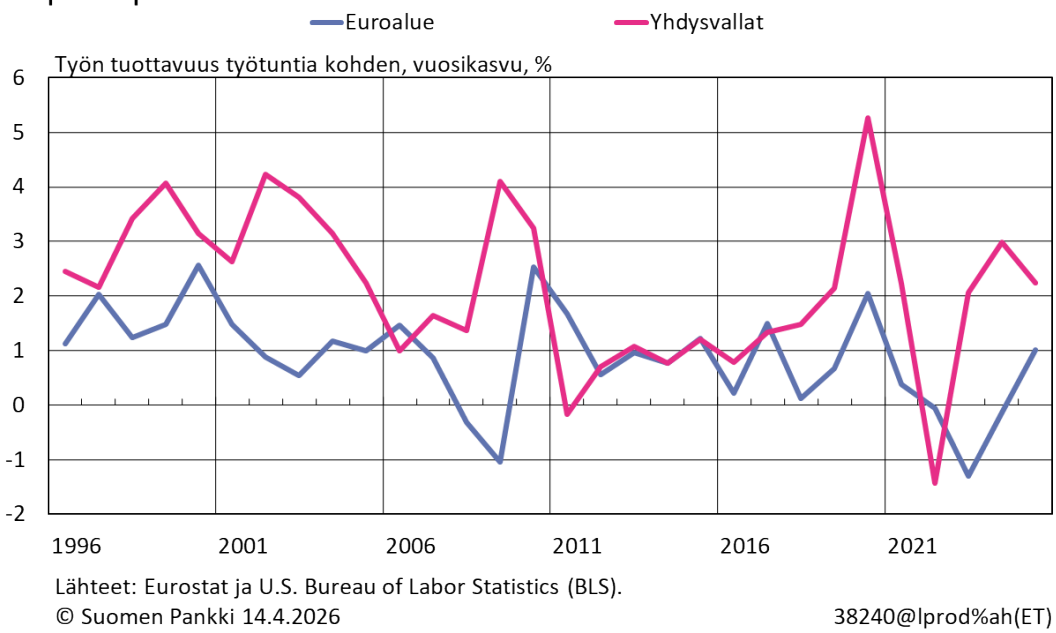
Euroalueellakin työn tuottavuus on vuoteen 2024 mennessä kasvanut erityisesti sellaisilla toimialoilla kuin tieto ja viestintä sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, jos verrataan vuoteen 2019. Silti työn tuottavuuskasvu jää näilläkin aloilla kauas Yhdysvaltain vauhdista. Tekoälystä tuskin muodostuukaan euroalueella ainakaan vielä lähivuosina samanlaista työn tuottavuuskasvun moottoria kuin tällä hetkellä Yhdysvalloissa, missä kasvu tulee erityisesti tekoälyyn suoraan liittyviltä tuotannon aloilta.[12] Nämä alat ovat euroalueella paljon pienemmät kuin Yhdysvalloissa.

Työn tuottavuuskasvu on ollut Yhdysvalloissa nykyistä euroaluetta nopeampaa usein ennenkin – esimerkiksi 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa (kuvio 7). Tuolloin siihen vaikuttivat etenkin tietotekniikan nopea kehitys ja sen laaja-alainen hyödyntäminen Yhdysvalloissa.[13] Kuten koronakriisissäkin, myös finanssikriisin aikana vuosina 2008–2009 yhtenä tekijänä mitattuun tuottavuuteen vaikutti Yhdysvaltain työllisyyden voimakkaampi supistuminen taantumassa.[14]

Työn tuottavuus kasvoi euroalueella ja Yhdysvalloissa suhteellisen samanlaista vauhtia vuosina 2010–2017[15], mihin osui myös euromaiden velkakriisi. Yhdysvalloissa työn tuottavuuskasvu koheni hieman ennen koronaa vuosina 2018–2019. Yhdysvaltain etumatka kuitenkin kasvoi lähinnä euroalueen työn tuottavuuden heikon kehityksen vuoksi.

Kuvio 7.

Työn tuottavuuskasvu ollut usein ennenkin Yhdysvalloissa euroaluetta nopeampaa

Lähteet: Eurostat ja U.S. Bureau of Labor Statistics (BLS).
© Suomen Pankki 14.4.2026 38240@lprod%ah(ET)

Draghin suositusten eteneminen reaalisen kilpailukyvyn edistämiseksi

Mario Draghin syksyllä 2024 julkaistu raportti[16] arvioi EU:n kilpailukyvyn rakenteellisia heikkouksia ja esitti laajan uudistusohjelman erityisesti reaalisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Raportin ydinviesti oli, että EU investoi liian vähän, pääomamarkkinat ovat hajanaiset ja riskirahoitus riittämätöntä. Keskeisiä ratkaisuja olivat sisämarkkinoiden syventäminen, pääomamarkkinoiden integrointi ja investointirahoituksen vahvistaminen.

Raportin 383 suosituksesta on EPICin (European Policy Innovation Council)[17] arvion mukaan toimeenpantu noin 15 %. Edistyminen on painottunut aloille, joilla EU:lla on jo valmiit toimintamallit ja toimivalta, kun taas suuret rakenteelliset kysymykset, kuten pääomamarkkinoiden syventäminen, innovaatiorahoituksen laajentaminen, teollisuuspolitiikan koordinointi ja uuden investointikapasiteetin rakentaminen, ovat edenneet hitaammin.

Eri toimialoilla eteneminen on ollut epätasaista. Pisimmällä toimeenpano on kriittisissä raaka-aineissa ja liikenteessä, kun taas energiassa suuri osa toimista on yhä kesken. Nopeimmin etenevät alat ovat niitä, joihin kohdistuu välitöntä painetta esimerkiksi geopolitiikasta, kun taas hitaimmin etenevillä aloilla tarvitaan syviä rakenteellisia uudistuksia, suuria investointeja ja jäsenmaiden

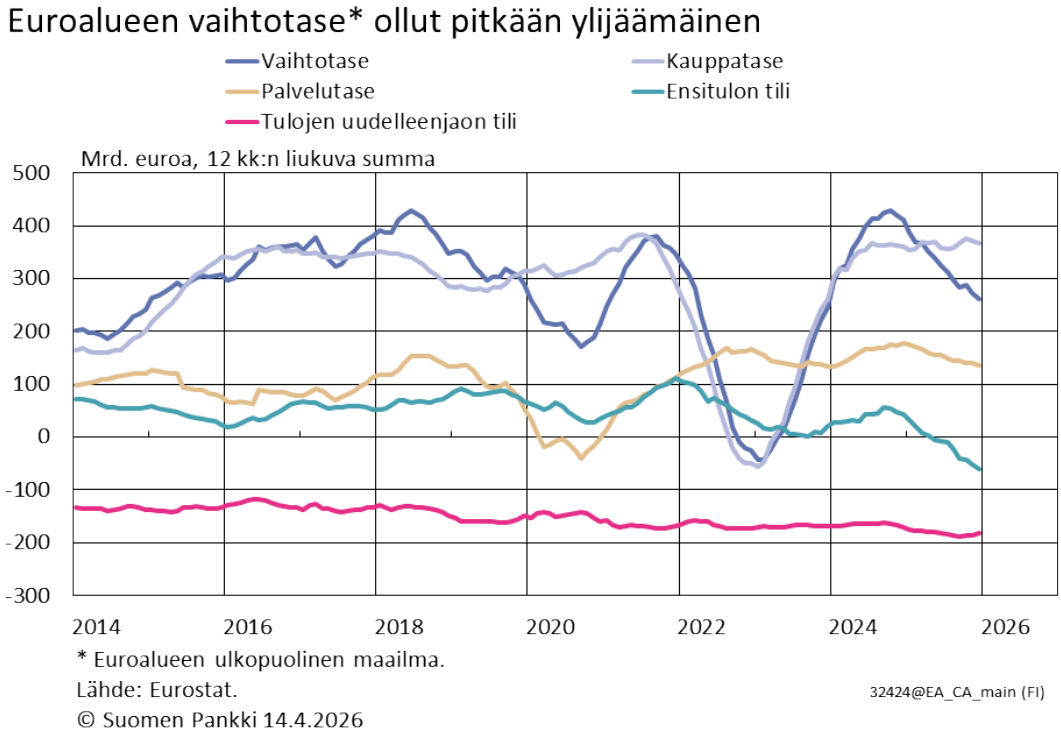
tiivistä yhteistyötä.

Kilpailukyky näkyy ulkoisessa tasapainossa

Ulkoinen tasapaino tarkoittaa, että kansantalous ei kokonaisuutena velkaannu ulkomaille tai säästä. Kilpailukykyisen talouden vienti menestyy, ulkoinen velkaantuminen pysyy hallinnassa ja kustannusrakenne, tuotantorakenne ja tuottavuuskehitys tukevat menestystä suhteessa kansainvälisiin kilpailijoihin. Ulkoista tasapainoa voi osaltaan kuvata vaihtotaseella, joka kuvaa ulkomaisten liiketoimien virtoja. Vaikka euroalue on suuri sisämarkkina, se on samalla myös merkittävä viejä maailmanmarkkinoilla.

Euroalueen vaihtotase on ollut pitkäaikaisesti ylijäämäinen (kuvio 8). Vaihtotaseen ylijäämää on ylläpitänyt erityisesti kauppataseen ylijäämä. Se on pitkälti peräisin euroalueen suurimman talouden Saksan sekä Hollannin suurista kauppataseen ylijäämistä, jotka ovat viime vuosina asettuneet jopa hieman suuremmiksi kuin ennen koronakriisiä. Vaihtotaseen muista eristä pitkään lievästi ylijäämäisenä pysynyt ensitulojen tili, joka sisältää mm. rajat ylittävät osingonmaksut, on viime vuoden lopulla painunut negatiiviseksi. Tulojen uudelleenjaon tili, joka kuvaa kotimaisten ja ulkomaisten toimijoiden välisiä tulonsiirtoja, kuten veroja, sosiaaliturvamaksuja ja etuuksia, on puolestaan rakenteellisesti alijäämäinen, ja alijäämä on hiljalleen kasvanut.

Kuvio 8.

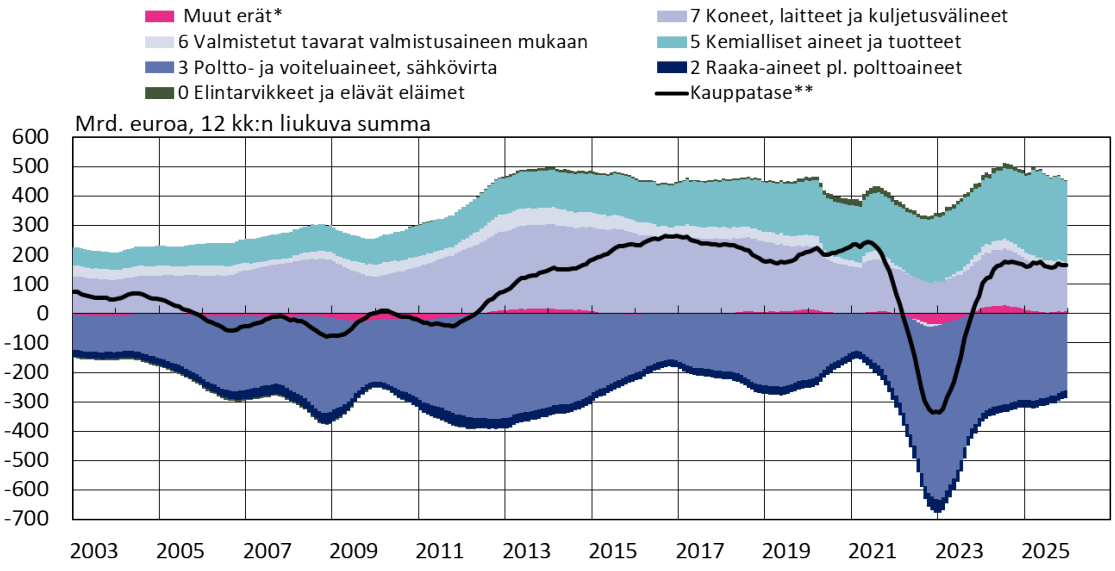

Euroalueen tavarakauppa on finanssikriisin jälkeen ollut ylijäämäistä lukuun ottamatta vuoden 2022 energiakriisiä, joka kasvatti polttoaineiden tuonnin kustannuksia merkittävästi. Samanaikaisesti polttoaineita tuotiin edelleen määrällisesti jopa hieman enemmän kuin ennen. Polttoaineiden ulkomaankaupan rakenteellinen alijäämä syvenikin äkillisesti vuoden 2022 aikana, eikä ole sen jälkeenkään palannut yhtä pieneksi kuin se oli ennen kriisiä. Tämä heijastaa edellä kuvattua euroalueen riippuvuutta tuontienergiasta ja energian hintojen jäämistä aiempaa kalliimmiksi pahimman kriisin mentyä ohi.

Vaikka kauppataseen ylijäämä on energiakriisin hintavaihtelujen jälkeen palautunut lähes yhtä suureksi kuin se oli suurimman osan 2010-lukua, sen koostumus on hieman muuttunut (kuvio 9). Koneiden ja kuljetusvälineiden kaupan ylijäämä on pienentynyt, ja kemikaalien ulkomaankaupan ylijäämä on puolestaan kasvanut. Koneiden ja kuljetusvälineiden tuonti Kiinasta on tasaisesti 2000-luvun alusta lähtien kasvanut, ja se on ollut vuodesta 2016 Yhdysvaltojen viennin ylijäämää suurempi. Ero on edelleen suurentunut 2020-luvulla. Saksan autoteollisuuden ongelmista huolimatta koko euroalueen koneiden ja kuljetusvälineiden vienti on kuitenkin tasaisesti lisääntynyt. Näiden tuotteiden kaupan ylijäämän supistuminen johtuu siis siitä, että koneiden ja kuljetusvälineiden tuonti euroalueelle on kasvanut vientiä voimakkaammin. Kemikaalien ylijäämää on kasvattanut etenkin Yhdysvaltojen viennin kasvu 2010-luvulta alkaen.

Kuvio 9.

Euroalueen kauppataseen ylijäämän koostumus muuttunut hieman viime vuosina

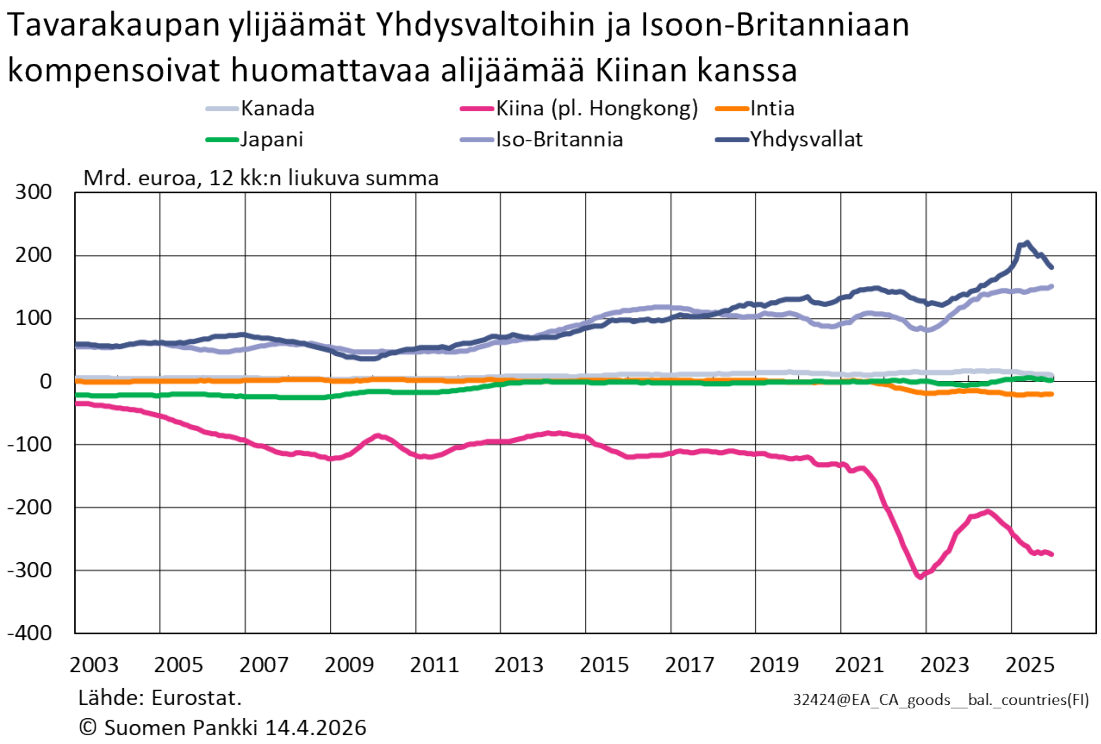

* Sisältää SITC-luokituksen erät 1 (Juomat ja tupakka), 4 (Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat), 8 (Erinäiset valmiit tavarat) ja 9 (Muut tavarat).
** Euroalueen ulkopuolinen maailma.
Lähde: Eurostat. © Suomen Pankki 14.4.2026 32424@EA_CA_goods_bal. (FI)

Euroalueen kauppatase kauppakumppaneihin jaoteltuna (kuvio 10) osoittaa, että euroalueen

ylijäämä syntyy vahvasti ylijäämäisestä tavarakaupasta Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian kanssa. Nämä ylijäämät ovat viime vuosina hieman entisestään suurentuneet ja kompensoineet erittäin suurta tavarakaupan alijäämää Kiinan kanssa. Yhdysvaltojen ylijäämää on edellä mainitun kone- ja kuljetuslaitteiden viennin tasaisen kasvun lisäksi kiihdyttänyt viimeisten kymmenen vuoden aikana aiempaa huomattavasti ripeämpään kasvuun ponnistanut kemiallisten aineiden ja tuotteiden vienti. Kiinan alijäämää puolestaan selittää yksinomaan koneiden ja kuljetuslaitteiden tasaisesti 2000-luvun alusta lähtien kasvanut tuonti.

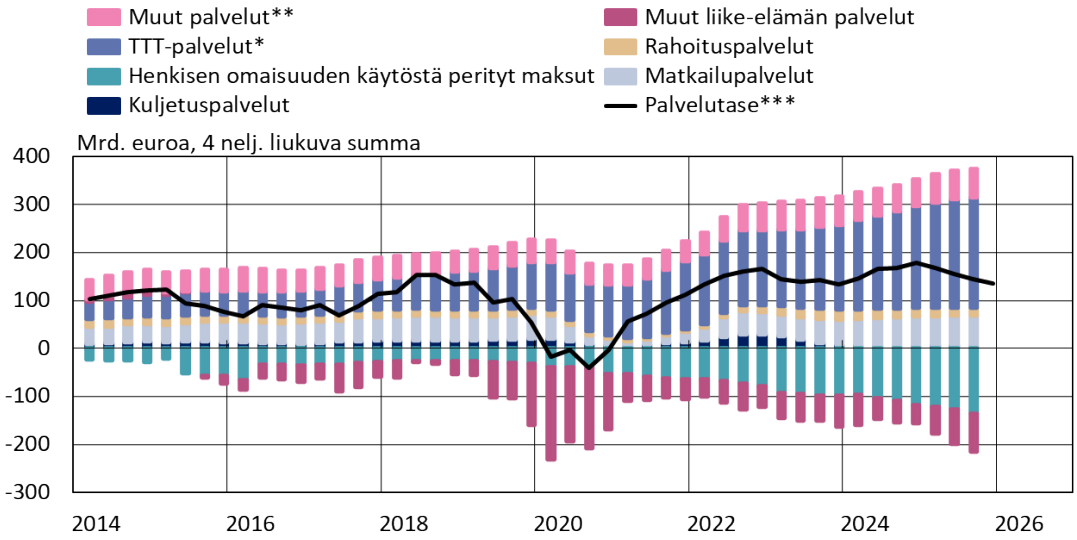
Kuvio 10.

Myös euroalueen palvelutase on ollut koronavuotta 2020 lukuun ottamatta ylijäämäinen, kun palveluviennin kasvu on ollut palvelutuonnin kasvua ripeämpää. Erityisesti televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalveluiden (TTT) kaupan ylijäämä on ollut tasaisessa kasvussa. Toisaalta palvelutaseen ylijäämää on hillinnyt vuodesta 2020 lähtien voimakkaasti kasvanut immateriaalioikeustuotteiden eli aineettoman omaisuuden tuonti Yhdysvalloista (kuvio 11). Siksi euroalueen palvelutase Yhdysvaltojen kanssa onkin ainoana sen keskeisenä kauppakumppanimaana vahvasti alijäämäinen.

Kuvio 11.

Euroalueen palvelutase kokonaisuudessaan ylijäämäinen, mutta Yhdysvaltojen kanssa selvästi alijäämäinen

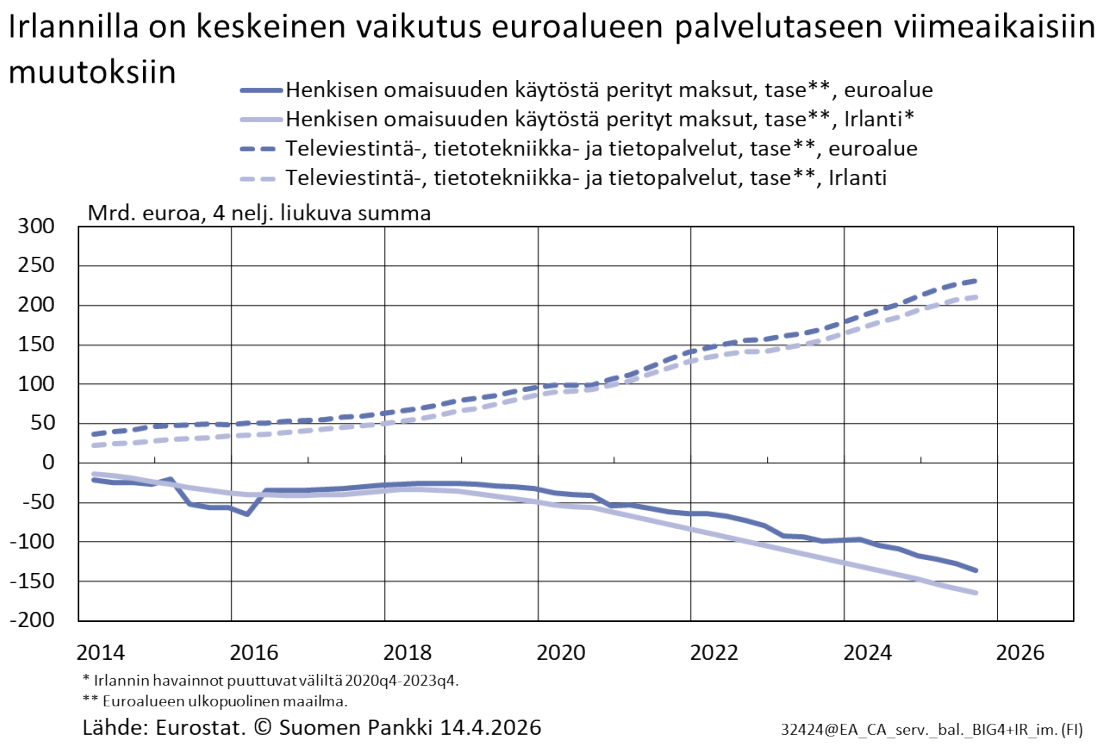

* Televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalvelut.
** Tuotannolliset palvelut; huolto ja korjauspalvelut; rakentaminen; vakuutus- ja eläkepalvelut; henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut; julkisyhteisöjen tuottamat tavarat ja tarjoamat palvelut; luokittelemattomat palvelut.
*** Euroalueen ulkopuolinen maailma.

Lähde: Eurostat. © Suomen Pankki 14.4.2026 32424@EA_CA_serv._bal. (FI)

Yhdysvaltalaiset monikansalliset yritykset käyttävät tuomiaan immateriaalioikeustuotteita keskeisinä panoksina euroalueella tapahtuvassa tuotannossaan. Euroalueella tämä kytkeytyy lähes yksinomaan Irlantiin, missä sijaitsee monia yhdysvaltalaisyritysten tytäryhtiöitä. Tällainen toimitusketjujen rakenne heijastuu euroalueen huomattavana suorien ulkomaisten sijoitusten tulojen alijäämänä suhteessa Yhdysvaltoihin. Näiden yhtiöiden tuomat immateriaalioikeudelliset palvelutuotteet tukevat kuitenkin myös korkean lisäarvon tavaroiden tuotantoa euroalueella, mikä siten lisää myös euroalueen palveluvientiä ja kasvattaa sen vientimarkkinaosuuksia erityisesti TTT-palveluissa (kuvio 12). Euroalueella tämäkin tapahtuu erityisesti Irlannin kautta.

Kuvio 12.

Kaiken kaikkiaan euroalueen pitkäaikainen vaihtotaseen ylijäämä perustuu muutamien toimialojen ja kauppakumppaneiden merkitykseen. Vuoden 2022 energiakriisi paljasti euroalueen riippuvuuden tuontienergiasta, ja energiakaupan alijäämä on yhä suurempi kuin ennen tuota kriisiä. Euroalue on siis yhä hyvin haavoittuva energian hintojen nousulle, kun vaikutukset käynnissä olevasta Lähi-idän laajentuneesta konfliktista alkavat rantautua Eurooppaan. Samalla euroalueen tavarakaupan ylijäämä nojaa yhä enemmän mm. Yhdysvaltoihin ja Isoon-Britanniaan ja alijäämä Kiinan kanssa kasvaa. Myös palveluiden osalta ulkomaankaupassa on paljon toimiala- ja maakohtaisia riippuvuuksia.

Euroalueen vaihtotaseen ylijäämä ei suoraan kerro ulkoisen tasapainon vahvuudesta tai kestävyydestä, vaan se voi heijastaa myös esimerkiksi heikkoa kotimaista kysyntää. Koko maksutaseen, eli vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta muodostuvan kokonaisuuden, tarkastelu osoittaa, että eurooppalaisia säästöjä ohjautuu mm. suorien sijoitusten kautta ulkomaille ja muina sijoituksina erityisesti Yhdysvaltoihin, missä pääoman tuotto-odotus on suurempi.

Johtopäätökset

Euroalueen kilpailukyky on heikentynyt tällä vuosikymmenellä. Kehitystä selittävät sekä lyhyen aikavälin shokit että pitkään jatkunut heikko tuottavuuskasvu. Yksikkötyökustannuksilla mitattu kustannuskilpailukyky on säilynyt suunnilleen ennallaan, koska heikkoa tuottavuuskehitystä on

kompensoinut kilpailijamaita hitaampi työn hinnan nousu. Vaikka kustannuskilpailukykyä mitataan usein juuri työkustannuksilla, energian hinnan voimakas nousu vuosikymmenen alussa sekä jääminen korkeaksi vaikuttaa myös euroalueen kustannuskilpailukykyyn. Se on rasittanut etenkin energiavaltaista teollisuutta niissä euroalueen maissa, joissa fossiilinen energia on edelleen suuressa roolissa. Energian tuottajahinnat ovat euroalueella jääneet selvästi Yhdysvaltojen ja Kiinan vastaavia hintoja korkeammiksi. Vihreään siirtymään kohdistuu euroalueella odotuksia energiaomavaraisuuden kasvattajana, mutta siirtymä etenee hitaasti varsinkin sähköntuotannon ulkopuolella ja vaatii vielä mittavia investointeja.

Tuottavuus on pidemmän aikavälin reaalisen kilpailukyvyn kannalta ratkaiseva tekijä. Euroalueen keskeiset ongelmat näyttäisivät liittyvän mm. innovaatioiden ja investointien riittämättömyyteen, pääomamarkkinoiden epäyhtenäisyyteen ja sisämarkkinoiden tehottomuuteen. Nämä ovat juuri niitä heikkouksia, joihin Mario Draghi kiinnitti huomiota vuoden 2024 kilpailukykyraportissaan. Raportin suositusten eteneminen on kuitenkin ollut hidasta, ja lisäksi sen jälkeinen geopoliittisen epävarmuuden kasvu lähialueilla on mutkistanut tilannetta. Toki se on joillain aloilla, kuten kriittisten raaka-aineiden kaupassa, osaltaan ollut myös nopeuttamassa uudistuksia. Euroalueen jääminen jälkeen Yhdysvalloista on viime aikoina johtunut myös uuden teknologian, kuten tekoälyn, hitaammasta omaksumisesta ja hyödyntämisestä.

Vaikka euroalueen vaihtotase on säilynyt ylijäämäisenä, sen taustalla olevat alakohtaiset ja maakohtaiset keskittymät tekevät kokonaiskuvasta haavoittuvan. Lisäksi ylijäämä ei ole pelkästään merkki viennin kilpailukyvystä, vaan se heijastaa kotimaisen kysynnän ja investointihalukkuuden suhteellista vaimeutta, joka euroalueella yhdistyy yksityisen sektorin säästämisylijäämään. Tämä korostaa tarvetta vahvistaa pitkän aikavälin kilpailukykyä tavalla, joka perustuu tuottavuuden kasvuun, talouden rakenteiden uudistumiseen ja teknologisen kehityksen tehokkaaseen hyödyntämiseen.

Lähteitä

Anghel, Brindusa (editor); Bunel, Simon (editor); Bijnens, Gert; Botelho, Vasco; Falck, Elisabeth; Labhard, Vincent; Lamo, Ana; Röhe, Oke; Schroth, Joachim; Sellner, Richard; Strobel, Johannes (2024): Digitalisation and productivity. ECB Occasional Paper No. 339, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op339~f67b6981a9.en.pdf.

Eerola, E., Peltonen, J. ja Pönkä, H. (2026): Assessing Cost Competitiveness: The Bank of Finland Approach. BoF Economics Review, 1/2026, https://publications.bof.fi/handle/10024/54422.

Elfsbacka Schmöller, Michaela, Ikonen, Pasi, Oinonen, Sami ja Vilmi, Lauri (2020): Euroalueen

stagnaation riski kasvanut koronakriisin myötä. Analyysi 17.9.2020, Euro & talous, Suomen Pankki, https://www.eurojatalous.fi/fi/2020/5/euroalueen-stagnaation-riski-kasvanut-koronakriisin-myota/.

European Central Bank (2015): What is behind the low growth and low inflation environment? Economic Bulletin 8/2015, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eb201508_article01.en.pdf.

European Central Bank (Michael Fidora and Vanessa Gunnella) (2024): Past and future challenges for the external competitiveness of the euro area. ECB Economic Bulletin, Issue 6/2024, https://www.ecb.europa.eu/press/economic-bulletin/articles/2024/html/ecb.ebart202406_01~3639959dc2.en.html.

European Central Bank (n.d.): Harmonised Competitiveness Indicators (HCI) – Methodology and Data. https://www.ecb.europa.eu/stats/balance_of_payments_and_external/hci/html/index.en.html.

European Commission (2024): Draghi Report – Competitiveness. https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/draghi-report_en.

European Commission (2024): Report on energy prices and costs in Europe (Report from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions). Brussels 22.3.2024, COM(2024) 136 final. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024DC0136.

European Policy Innovation Council (2026): The Draghi Observatory – Implementation Index (Update January 2026). https://thinkepic.eu/publication/the-draghi-observatory-implementation-index-update-january-2026/.

Gordon, R. J. (2015): Secular Stagnation: A Supply-Side View. American Economic Review, 105(5), May 2015, pp. 54–59, https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/aer.p20151102.

Kajanoja, Lauri (2017): Kustannuskilpailukyvyn mittaaminen Suomessa. Analyysi 16.3.2015, Euro & talous, Suomen Pankki, https://www.eurojatalous.fi/fi/2017/artikkelit/kustannuskilpailukyvyn-mittaaminen-suomessa/.

Lindblad, Annika (2023): Vaihtotase pysyy alijäämäisenä. Analyysi 19.12.2023, Euro & talous, Suomen Pankki, https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/6/vaihtotase-pysyy-alijaamaisena/.

Parviainen, Seija (2025): Tekoälyn kehitys vaikuttaa työmarkkinoihin ja tuottavuuteen. Analyysi 7.1.2025, Euro & talous, Suomen Pankki, https://www.eurojatalous.fi/fi/2025/artikkelit/tekoalyn-

kehitys-vaikuttaa-tyomarkkinoihin-ja-tuottavuuteen/.

Peltonen, Juho ja Silvo, Aino (2025): Tekoäly kiihdyttää kasvua, jos talous sopeutuu rakennemuutokseen. Analyysi 11.8.2025, Euro & talous, Suomen Pankki, https://www.eurojatalous.fi/fi/2025/artikkelit/tekoaly-kiihdyttaa-kasvua-jos-talous-sopeutuu-rakennemuutokseen/.

Suomen Pankki (2024): Rahoitusolot kevenevät inflaation hidastuessa – euroalueen kasvunäkymät. Rahapolitiikkakatsaus 1.10.2024, Euro & talous (4/2024), https://www.eurojatalous.fi/fi/2024/4/rahoitusolot-kevenevat-inflaation-hidastuessa-euroalueen-kasvu-piristyy-hitaasti/.

Viitteet

1. Ks. https://www.ecb.europa.eu/press/economic-bulletin/articles/2024/html/ecb.ebart202406_01~3639959dc2.en.html. ↑
2. EKP ei anna erillistä sanallista yhden lauseen määritelmää kustannuskilpailukyvylle, mutta sen käyttämien harmonisoitujen kilpailukykyindikaattorien (HCI) kautta hinta- tai kustannuskilpailukyky määritellään suhteellisten kustannusten tasoksi ulkomaisiin kilpailijoihin nähden valuuttakurssivaikutuksilla realisoituna. HCI:t lasketaan nimellisten valuuttakurssien ja sopivien kustannus- tai hintaindikaattoreiden (esim. yksikkötyökustannukset) avulla. https://www.ecb.europa.eu/stats/balance_of_payments_and_external/hci/html/index.en.html. ↑
3. Englanniksi non-price competitiveness tai non-cost competitiveness. ↑
4. Ks. https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op339~f67b6981a9.en.pdf. ↑
5. Komission raportti näyttää, että energian osuus tuotantokustannuksista on “keskimääräiselle eurooppalaiselle yritykselle” yleensä 0–3 %, mutta energiaintensiivisillä teollisuudenaloilla tyypillisesti 3–20 % ja joissain alasegmenteissä, kuten primäärialumiinissa, noin 40 %. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024DC0136. ↑
6. Ks. Kustannuskilpailukyvyn mittaaminen Suomessa – Euro & talous ja Eerola, E., Peltonen, J. ja Pönkä, H. (2026) Assessing Cost Competitiveness: The Bank of Finland Approach, BoF Economics Review, 1/2026. ↑
7. Tämä on kokeellinen tarkastelu, sillä Kiinan aineiston saatavuus on haaste. Kuviossa Kiinan yksikkötyökustannukset on laskettu Euroopan komission Kiinalle lasketun yksikkötyökustannuksilla deflatoidun REER:n ja NEER:n avulla. Muiden maiden luvuista poiketen Kiinan aineisto ei ole vaihtosuhdekorjattu, mikä heikentää hieman aineiston vertailukelpoisuutta. ↑
8. Ks. myös Rahoitusolot kevenevät inflaation hidastuessa - euroalueen kasvu piristyy hitaasti – Euro & talous, 4/2024. ↑
9. Erityisesti työllistä kohden mitattua tuottavuutta heikensi euroalueella se, että erilaiset ↑

lomautus- ja muut työaikajärjestelyt pitivät työntekijät tilastoissa työllisinä, vaikka tuotanto olisi jäänyt tekemättä. Myös työtuntia kohti mitattu tuottavuus kuitenkin kehittyi euroalueella selvästi Yhdysvaltoja heikommin.

10. Euroalueen moottoriajoneuvojen tuotanto oli vuonna 2025 vain 80 % vuoden 2019 tuotannosta. ↑
11. Tekoälyn hyödyntämisen työn tuottavuutta parantavista vaikutuksista ks. esim. Tekoälyn kehitys vaikuttaa työmarkkinoihin ja tuottavuuteen sekä Tekoäly kiihdyttää kasvua, jos talous sopeutuu rakennemuutokseen. ↑
12. Ks. myös Gordon, Robert J. (2015) Secular Stagnation: A Supply-Side View, American Economic Review, 105 (5): 54–59, ja Euroalueen stagnaation riski kasvanut koronakriisin myötä – Euro & talous 5/2020. ↑
13. Ks. esim. https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eb201508_article01.en.pdf. ↑
14. Näinä vuosina yleistyi käsite secular stagnation eli pitkän aikavälin hidas kasvu. ↑
15. European Commission 2024, https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/draghi-report_en. ↑
16. Ks. https://thinkepic.eu/publication/the-draghi-observatory-implementation-index-update-january-2026/. ↑

Asiasanat

euroalue, kilpailukyky